

De humanist Johannes Ludovicus Vives pleitte ervoor dat het stadsbestuur in Brugge de armenzorg op zich nam. Hij schreef in 1525 in zijn boek *Over de hulp aan de armen*: "Er zal een grotere rust zijn als er voor allen wordt gezorgd. De eensgezindheid wordt groot. De arme zal immers niet afgunstig zijn op de rijke. Hij zal hem liefhebben als weldoener."

- 2p    **6**    Licht deze ideeën over de behoefte aan armenzorg toe door:
- aan te tonen dat Vives het stadsbestuur herinnerde aan *bonum commune*, en
  - aan te geven welke verandering in handelsstromen ervoor zorgde dat de economie in Brugge aan het begin van zestiende eeuw achteruit ging.

*Gebruik bron 3.*

Twee beweringen:

- 1 Het besluit van de Spanjaarden om de traditionele kroningsceremonie te laten plaatsvinden past wel **en** niet bij hun beleid in Amerika.
- 2 Het lezen van beschrijvingen zoals deze had gevolgen in Europa.

- 4p    **7**    Ondersteun de beweringen door:
- (bij bewering 1) te verklaren waarom de Spanjaarden ervan uitgaan dat deze ceremonie hun benoeming van Manco Inca ondersteunt, en
  - aan te geven tegen welk cultureel motief van de Spaanse verovering van Amerika deze ceremonie ingaat, waarna je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron, en
  - (bij bewering 2) met behulp van een kenmerkend aspect uit de zestiende eeuw een gevolg te noemen van het lezen van deze beschrijvingen in Europa.

*Let op: je moet na het opschrijven van een kenmerkend aspect een uitleg geven.*

*Gebruik bron 4.*

In 1587 zijn er in Vlaamse steden als Antwerpen grote voedseltekorten.

- 3p    **8**    Licht dit toe door:
- zonder bron te verklaren dat vanaf 1585 voedseltekorten ontstaan in juist Antwerpen, en
  - aan te geven welke politieke boodschap de penning moet overbrengen, waarna je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron.

In 1626 beval Richelieu, de eerste minister van de Franse koning Lodewijk XIII, dat versterkingen van kastelen, zoals torens en muren, gesloopt moesten worden. Veel van deze versterkingen waren in de

2p **9** Geef aan, telkens met behulp van een kenmerkend aspect uit die tijd, wat het doel was:

- van de bouw van deze versterkingen in de vroege middeleeuwen, en
- van het afbreken van deze versterkingen in de zeventiende eeuw.

*Let op: je moet na het opschrijven van een kenmerkend aspect een uitleg geven.*

*Gebruik bron 5.*

Twee gegevens over het Sranantongo:

- 1 Sranantongo is de taal waarmee de slaafgemaakten op de Surinaamse plantages onderling communiceren. De taal bevat invloeden van onder andere Afrikaanse talen en Nederlands.
- 2 Vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw publiceren voormalige slaafgemaakten boeken in het Sranantongo over het leven in Suriname.

3p **10** Licht deze gegevens toe door:

- zonder bron een verklaring te geven voor de noodzaak van het ontstaan van Sranantongo vanuit de trans-Atlantische slavenhandel, en
- met bron aan te tonen vanuit welk economisch doel de taalgidsen in de achttiende eeuw worden gebruikt door plantage-eigenaren, en
- zonder bron aan te tonen wat de voormalig slaafgemaakten willen bereiken met de publicaties in het Sranantongo (gegeven 2), waarbij je antwoord ondersteunt met een kenmerkend aspect uit de negentiende eeuw.

*Let op: je moet na het opschrijven van een kenmerkend aspect een uitleg geven.*

*Gebruik bron 6.*

Thomas Hutchinson maakt zich zorgen over het Britse bestuur in de Amerikaanse koloniën.

3p **11** Licht deze zorgen toe door:

- met een verwijzing naar de brief aan te tonen dat Hutchinson een voorstander is van mercantilisme, en
- aan te geven welke gebeurtenis in 1776 mede kan worden verklaard met de brief van Hutchinson, waarna je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron.

Robespierre sprak zich uit voor de bouw van een publieke tribune die plaats bood aan twaalfduizend mensen. Vanaf die tribune zouden de vergaderingen van het parlement kunnen worden gevolgd.

1p **12** Noem het politieke idee van Rousseau dat Robespierre hiermee wilde vormgeven.